

Otroci, varujte se slabih tovarišij.

Janko je bil jedini sin očeta Borovščaka, bogatega trgovca v mestu P. Nij treba, da bi vam pripovedoval, kako zelo ga je oče ljubil, in kako ga je mati njegovala ter pazila nanj kakor na zenico v lastnem očesu, gledala in varovala ga, da bi niti muha ne padla nanj.

A Janko je bil ljubezni svojih staršev tudi vreden, ne toliko zato, ker je bil njihov jedini otrok, marveč zato, ker je svoje starše imel rad, ker jim je dobro z dobrim povračeval t. j. ker je bil dober in pokoren otrok. Užé majhen deček pazil se je, da ne bi dobrih staršev razžalil bodi si s katero koli rečjó ter jim delal žalosti, ki toliko zanj skrbé. Njegova obleka je bila vedno snažna, lica in roke umite, lasjé lepo počesani, a njegove igrače so bile zmirom v najlepšem redu. Janko je užé s svojim vedenjem kazal, da svoje starše ljubi in spoštuje, ter si je prizadeval, da bi jim delal veselje.

In pozneje, ko je začel hoditi v šolo, tu bi ga še le morali videti, s kako pridnostjo in strpljivostjo se je učil. Njegove naloge, ej — ko bi je bili videli, kako natančno in lepo so bile izdelane! Bile so brez pogreška, čiste, brez vsega madeža, a pisane tako lepó, kakor da bi je bil pisal učitelj sam.

Nikoli nij bilo slišati, da bi se bil Janko s tem ali ónim součencem razprl ali še celó pretepal. Prepirljivih in nespodobnih tovarišev se je skrbno izogibal ter se je ravnal vselej po pametnih in omikanih ljudéh. Robotih in surovih otrok nij posnemal. Nij čudo torej, da ga v šoli nij bilo treba nikoli svariti, a še manj kaznovati. Da vam ob kratkem povem: Janko je bil pravo veselje svojim učiteljem, a dika in ponos svojih staršev.

Tak je bil Janko v ljudskih šolah, a tak je bil tudi na gimnaziji (latinskih šolah), katero je v domačem mestu obiskoval.

Znabiti, da bi bil Janko večkrat zašél s pravega pota, ali oče so ga znali vedno z lepimi opomini in mati z blagimi in dobrimi nauki pridržati na potu kreposti in vseh lepih čednosti. Posebno oče so ga znali lepo podučevati in opominjevati, kakošne prijatelje naj si izbira in kako skrbno naj gleda, s kom se druží, ker ravno slabi prijatelji in tovariši so najhujše zló za nedolžnega mladeniča. Večkrat so mu rekli: „kdor se smole dotakne, osmoli se“ in „slaba tovarišija je nedolžnosti morija.“ In res je bilo vse lepo in dobro, dokler je bil Janko še doma pod varstvom svojih skrbnih staršev, a prišel je tudi za njega čas — ko dovrši latinske šole — da se mu je treba ločiti od preljubih staršev in se podati v tuj svet, da ondu nadaljuje svoje nauke in se pripravi za svoj prihodnji stan.

Janko si je izbral odvetniški stan in zato je moral po očetovej želji na Dunaj, da se ondu učí pravoznanstva. A na Dunaj so ga oče zato dali, ker so si mislili, to je veliko in lepo mesto, tu se more človek mnogo koristnega naučiti, mnogo lepega videti, in najbolj za svoj prihodnji stan izobraziti.

Čas pride in Janku se je treba posloviti od staršev. Voz ga čaka užé zunaj pred hišo, da ga popelje do železnice. Mati, vsa v solzah, objema ga in poljubljuje, a oče, predno mu dadó zadnji poljubek, poprimejo z žalostnim in resnim glasom besedo ter mu rekó:

„Preljubi sin! Zdaj otideš iz domačega kraja v tuj kraj, kjer te ne čakajo ne oče ne mati, ne brat ne prijatelji, da bi ti svetovali, kadar ti je

svetovanja treba, in ti pomagali, kadar si pomoči potreben. Poslušaj torej moj svèt in globoko si zapiši v srce moje besede, ki sem ti jih v tvoj dušni in telesni prid užé večkrat dal, a najbolj to, kar ti danes pri tvojem slovesu iz domače hiše na srce pokladam. Bodi previden pri izbiranju ljudi, s katerimi želiš občevati, a posebno se pazi, koga si izbereš v prijatelja in zvestega tovariša. Pri tem izbiranju se posebno varuj prilizovalcev, ker oni ti ne bodo nikoli pravi prijatelji. Prilizovalcev ne smeš poslušati, ako hočeš biti srečen. Za prijatelja si izbiraj vselej boljšega človeka od sebe in tacega, ki je vedno pripravljen, da ti pred oči stavi tvoje pregreške; tako boš s prijateljem vred v dobrem bolj in bolj napredoval in ravno to je pravi namén zvestega prijateljstva. Izogibaj se hudobnih tovarišij kakor samega pekla. „Občuj vedno le s plemenitimi ljudmi, in tudi ti se poplemenitiš; ako pa živiš z volkovi, zavilaj bodeš tudi sam po volčje“, pravi neka domača prislovica, ki je tudi resnična. Te moje besede naj ti bodo vedno na pameti, pa boš gotovo srečen. In zdaj idi z Bogom, ljubi moj Janko, Bog in njegov angelj naj te vodi!“

In tako je otišel Janko z žalostnim srcem in solznimi očmi iz očetove hiše; dolgo so gledali žalostni starši za njim.

* * *

Janko je na Dunaji. Zdelo se mu je, kakor da bi se bil prerodil v novo življenje. Tu je vse drugače kakor doma v njegovem ródnem kraju. Velike in lepe hiše, množica in različnost prebivalcev, živahno gibanje ljudi, različna razveseljevanja, vse to ga je zeló zanimalo, vse to je gledal in občendoval s pozornim očesom, a vendar je Janko pri vsem tem ostal dober mladenič in knjige so mu bile še vedno najboljše prijateljice.

Tako je trajalo nekaj časa. A kmalu se je naveličal lepote in krasote velikanskega mesta, čutil se je osamljenega in se je dolgočasil. Da bi se izognil dolgočasnemu življenju, začel je zahajati v gledališča,

ako bi le ne bil pri tem pozabil lepih očetovih nauk. Tovariši, ki so ž njim občevali, zapazili so kmalu, da ima Janko bogate starše, zatorej so se ga prijeli in rekel bi skoraj trgali za njegovo prijateljstvo. Vsak si je prizadeval, da mu pokaže svojo prijaznost in ljubeznjivost.

gostilnice in druga javna razveseljevanja, katerih je na Dunaji brezštevilna. To je bilo našemu Janku lahko ker je imel bogate starše. A naj bi bil užé delal po svojej volji in sradoval svojega mladega življenja,

Janku je to zelo dopalo, in ker je bil še neizkušen mladenič, mislil si je, da je vse to suho zlató, in da je v družbi najboljših prijateljev. Zatorej jih je rad poslušal in jim storil vse, kar so mu rekli. Hudobni tovariši so ga vabili zdaj sem zdaj tjà in so ga nagovarjali zdaj na to, zdaj na óno, a ubogi Janko je moral vedno le dajati in trošiti. Po gostilnicah se je dan in noč dobro jedlo in pilo, a vse tó na Jankov račun. Nij čudo potem, da je Janko vrgel knjige v kot in vsak dan bolj zanemarjal šolo. Vesela družba in zabava mu je bila vedno na pameti.

Oče so bili iz začetka tiho; pozneje so ga vendar začeli opominjevati in popraševati, čemu da mu je treba vedno toliko denarjev, a vzkratiti mu ipak niso mogli ničesar. Tako je minulo leto. Janka o šolskih počitnicah nij bilo domóv. To se je dobremu očetu za malo zdelo. A našel se je tudi prijatelj, ki je očetu povedal, kako stoji z njegovim sinom Jankom.

Zdaj je bilo očetu zadosti. V prvem hipu sklenejo sami po njega iti in ga domóv pripeljati. Ali mati so ga začeli tolažiti rekoč, da z Jankom znabiti vendar nij tako hudo, kakor si on misli, in če bi bil Janko tudi kaj hudega storil, dober otrok je bil vendar zmirom in se utegne poboljšati, ako mu oče svarilno pismo napiše.

To je očeta nekoliko potolažilo, sedejo za mizo in pišejo Janku naslednji list :

„Preljubi moj sin!

Kakor se mi dozdeva, — a prav za prav sem tega tudi prepričan — zgrešil si pravi pot in nijsi več tist Janko, kakor si bil nekdaj. Ti si se pokvaril. A temu je vzrok to, ker si pozabil moje dobre nauke in opomine. Na prošnjo tvoje ljube matere te zdaj še zadnjikrat opominjam, da se poboljšaš in popraviš svoje zanikarno življenje. Pošljem ti tudi denarje, katerih si me prosil. Ako se pa še zdaj ne poboljšaš, primoran bodem s teboj vse drugače ravnati. Z Bogom!

Tvoj oče

Ivan Borovščák.“

Janko prejemši očetov list, prebere ga popólnoma hladnokrvno, in — čujte otroci, kam ne pripelje človeka slaba tovarišija — sede in namesto da bi se bil očetu zahvalil za njegove dobrote in mu obljubil poboljšati se, napiše mu ta-le odgovor:

„Ljubi oče!

Meni se dozdeva, da vam nij toliko do tega, ali sem jaz na pravem ali na krivem potu, marveč da vam je le žal vaših denarjev, ki je izdajate za mene. — Kar se mojega življenja tiče, mislim, da sem užé toliko pameten, da tudi brez vaših opominov vem, kako mi je treba živeti.

Naposled vam še toliko povem, ako niste mislili za mene denarjev trošiti, niste se tudi nikoli brigali, da se kaj priča izučim.

Vaš sin

Janko.“

Lehko si mislite otroci, kako je bilo očetu pri srci, ko je to pismo prebral. In kako je bilo ubogej materi, ko jej oče podá pismo z besedami: „evo ti tvojega dobrega in pokornega otroka Janka!“

„In kaj nameravaš zdaj storiti“ reče s solzami v očeh uboga mati.

„Pisati mu hočem — odgovori oče — da se takój spravi domóv, ali pa da se več ne imenuje mojega sina. Jaz mu ne dam nobene podpore več.“

Tako je tudi bilo. Ali Janko ne gré domóv, marveč tudi dalje še živi v družbi svojih hudobnih továrišev, zapravlja denarje in dela dolgove na očetov račun.

Preteklo je nekaj časa, da ne dobí od očeta nobenega glasú in tudi nobenih denarjev. Kar je imel, to je užé vse zapravlil. A kaj mu je storiti zdaj? Delal je dolgove na dolgove, dokler se tako ne zadolží, da mu nij več nihče hotel na upanje dajati. Od vseh strani so ga začeli upniki nadlegovati.

Zdaj se še le spomni, da ima prijatelje, katerim je on tolikokrat pomagal. Ti zdaj tudi tebi pomorejo iz zadrege, misli si, ter gré, da jih prosi pomoči. Ali kako hudo se je varal. Vsak se izgovarja kakor najbolje more in zná, in nihče mu ne pomore iz njegove nesreče. Kolikor bolj so slišali njegovi prijatelji, v kakih neugodnih okolnostih je Janko, toliko bolj so se ga izogibali in ga prepuščali njegovej žalostnej osodi. Za nekaj dni je bil Janko od vseh tako zapuščen, kakor takrat, ko je prišel prvič na Dunaj.

Zdaj se mu naredí luč pred očmi ter se spomni očetovih besed: „pazi se, koga si izbereš za prijatelja.“ Spomnil se je vseh lepih naukov očetovih, ter je spoznal, da so oče prav imeli, ko so ga svarili pred slabo tovarisijo, ali zdaj je bilo užé vse prepozno.

„Toliko denarjev sem po nepotrebnem zapravlil — rekel je sam v sebi — razžalil sem dobrega očeta in dobro mater, in kar je še najhuje, izgubil sem v dveh letih toliko zlattega časa, katerega bi bil lahko obrnil v svoj dušni in telesni prid. Poleg vsega tega sem si še pokvaril zdravje in si prikrajšal življenje vsaj za nekoliko let. To so

koto, ves raztrgan in umazan, pride za nekoliko dni domóv v svoje ródno mesto.

Bila je noč in tako temá, da človek nij videl niti prsta pred očmi. Janko je užé stal zunaj pred hišo. Srcé v prsih mu je tolklo, kakor da bi mu hotelo razpočítiti od žalosti in sramote.

Še stoji nekaj časa pred hišo premišljajoč, kako bi pred razžaljene starše stopil, kar se mu najedenkrat zabliska pred očmi in prikaže se mu

nasledki moje lehkomišljenosti in nepokorščine do ljubih staršev.“

„A kaj naj storim zdaj?“ tako je vprašal samega sebe. „Nij drugače, nego da grem domóv k očetu; on je dober, na kolenih ga hočem prositi, da mi odpustí, ter upam, da se me usmili.“

To se je tudi zgodilo. Brez denarjev, trpeč na potu žejo in lakoto,

velika svetloba. Ko bolj pogleda v svetlobo, vidi dva človeka, katerih prvi naravnost proti njemu stopa, veliko gorečo baklo v roki držeč. Ko se človeka približata toliko, da so si drug drugemu mogli pogledati v lice, pade Janko na kolena ter zavpije: „oče, odpustite, ako morete svojemu nevrednemu sinu Janku!“

Bil je to res Jankov oče, ki se je užé pozno po noči s svojim trgovskim pomočnikom vrnil iz nograda domóv.

„Vse ti bodi odpuščeno, ljubi moj sin“ rečejo oče — „ako ti le odpusti mati, katera največ zaradi tebe leži na smrtnej postelji.“

„O jaz nesrečnež!“ zavpije Janko ter hití z očetom v hišo.

In res je njegova mati ležala nevarno bolna v postelji, ker je preveč žalovala po izgubljenem sinu. Ali zdaj, ko ga zopet ugleda, zdaj, ko ga ima zopet v svojem naročji, zdelo se jej je, kakor bi se jej težek kamen odvalil s srca in tudi ona se je začela po malem okrepčavati, dokler naposled popolnem ne ozdravi.

In Janko? Janko je zdaj najboljši in najpokórnejši sin, kakoršnega si človek le misliti more, a to ne več na Dunnaji, nego doma pri ljubih starših, kjer se je poprijel očetove trgovine. Nikoli ga nij bilo več videti v hudobnih tovarišijah; a nad vrata svoje prodajalnice je dal zapisati z zlatimi črkami:

„Žíví samo z dobrimi, plemenítimi ljudmi, da bodeš tudi ti dober in plemenit.“

Š. Kapetanič.

Očetov blagoslov.

Žível je nekdam na Kranjskem v majhnej vási, debelo uro hoda od mesta M., pri ljudeh v okolici občé spoštovan črevljar, Andrej po imenu, ki si je s krpanjem črevljev nekoliko premoženja pridobil. To mu je bilo toliko laže, ker je bil jedini črevljar v ondotnej okolici, ki je znal vsacemu črevlje tako po godu narediti, da so se nog prijeli kakor bi bili na nje vlti. Njegova žena, tudi pridna gospodinja, šla je včasí v bližnji grad na dnino, pa je tudi ženam in dekletom v okolici prala peče in kmetskim mladeničem prazniške srajce, ter si s tem zaslužila toliko denarja, da nij bilo treba možu niti za sol niti za njeno obleko skrbeti; samo za praznike jej je kupil na bližnjem sejmu kak robec ali krilo. Nij tedaj čudo, da si je Andrej pri tej varčnosti in delavnosti kmalu kupil toliko posestva, da je mogel rediti čvetero živinčet. Pri domačem delu sta mu pomagala sinóva France in Janez. Prvi se je poprijel očetovega rokodelstva ter je očetu pridno pomagal krpiti črevlje; a starejši sin Janez je z materjo oskrboval živino in opravljal druga poljska dela. To se zna, kadar je bilo mnogo dela na polji, da sta jima pomagala tudi oče in France, ako nij bilo preveč črevljarskega dela.

A kmalu je zadela pridno družino velika nesreča, katero je posebno oče Andrej hudo občutil. Dobra in skrbna žena mu je hudo zbolela, ter po kratkej bolezni umrla. Ko je v bližnjí farnej cerkvi zapel mertvaški zvon, brž se je raznesla po vási žalostna novica, da je Andrejeva žena umrla. „Bog jej daj večni mir in pokoj,“ vzdihnila je marsikatera kmetica po dobri Andrejevej ženi in marsikdo je rekel: „veliko podporo je zdaj ubogi Andrej iz-